

Norges vassdrags- og energidirektorat

Ansvarlig advokat:
Robin Aker Jakobsen

Vår ref.:
63349508

Deres ref.:

Kristiansand
25. mars 2026

Søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for videre drift av kraftledningen Fosse-Kaldestad i Vaksdal kommune

Innhold

1	Innledning	2
2	Kontaktinformasjon søker.....	2
3	Berørte eiendommer	2
4	Bakgrunnen for søknaden og historikk	2
	Beskrivelse av de omsøkte rettigheter over Eiendommen	4
5		4
6	Alternative traséer / løsninger.....	5
7	Forsøk på å oppnå en minnelig ordning.....	5
8	Beskrivelse av tiltakets fordeler og ulemper.....	6
9	Søknad om forhåndstiltredelse	7
10	Ikke utsettende virkning.....	7
11	Avslutning.....	7

1 Innledning

På vegne av nettselskapet BKK AS ("**BKK**") søkes med hjemmel i oreigningsloven § 2 nr. 19 herved om ekspropriasjon for rett til å ha stående og drifte eksisterende 45 kV¹ kraftledning over en eiendom i Vaksdal kommune. De omsøkte rettigheter angis nærmere i søknadens punkt 5.

2 Kontaktinformasjon søker

BKK AS

Organisasjonsnummer: 976 944 801

Besøksadresse: Solheimsgaten 5, 5058 Bergen

Postadresse: Postboks 7050, 5020 Bergen

Telefon: 55 12 70 00

Kontaktperson: Per Ivar Trollnes Tautra (spesialrådgiver)

Telefon: 986 60 768

E-post: per.tautra@bkk.no

3 Berørte eiendommer

Det er en rekke eiendommer totalt sett som berøres av kraftledningen. BKK har fått avtaler med alle, utenom én eiendom. Dette er eiendommen gnr. 77 bnr. 2 i Vaksdal kommune («**Eiendommen**»).

Eiendommen eies av Anna Lid Seim («**Grunneier**»). Grunneier bistås av advokat Ingvild Risnes Skeie.

En oversikt over Eiendommen fremgår av vedlagte oversiktskart:

Bilag 1: Oversiktskart med Eiendommen inntegnet

4 Bakgrunnen for søknaden og historikk

Eiendommen er geografisk lokalisert i Bergsdalen, en dal i Vaksdal kommune i Vestland fylke.

For oversiktens skyld vedlegges et kart som angir stedsnavnene som er omtalt i søknaden, slik at resonnementene blir lettere å følge.

Bilag 2: Kart med stedsnavn

Kraftledningen ble etablert på 1950-tallet av BKKs juridiske forgjenger Bergenshalvøens kommunale kraftselskap DA.

BKK bygget i 1957-58 en 42 km lang kraftledning fra Fosse kraftverk i Bergsdalen, over fjellet, ut gjennom Fykkesundet og videre til Ålvik i Kvam herad. Bakgrunnen var kraftforsyning av smelteverket Bjølvefossen i Ålvik.

¹ Kraftledningen er opprinnelig bygget for 66 kV spenning, med en isolasjonsholdfasthet på 72,5 kV. Gjeldende anleggskonsesjon angir 45 kV spenning, som er et standard spenningsnivå. Kraftledningen drives normalt med 50 kV spenning. Dette vil den også gjøre i det videre.

I 1959 ble kraftledningen Fosse – Hodnaberg satt i drift. Denne kraftledningen benyttet det ene line-settet fra Fosse til Småbrekkevatn ovenfor Kaldestad, og ble ført videre som egen kraftledning fra Småbrekkevatn til Hodnaberg. I 1964 ble Kaldestad kraftverk satt i drift, og kraftledningene Fosse – Ålvik og Fosse – Hodnaberg ble da sløffet innom kraftverket. Tidlig på 2000-tallet ble kraftledningen Kaldestad – Ålvik revet, etter at den var erstattet av ny 132 kV Øystese – Ålvik.

BKK har anleggskonsesjon for drift av den aktuelle kraftledningen Fosse - Kaldestad. Kraftledningen er angitt som nr. 97 i vedlagte anleggskonsesjon:

Bilag 3: Anleggskonsesjon

De privatrettslige rettighetene til kraftledningen Fosse – Ålvik ble den gangen etablert etter ekspropriasjonsskjønn avhjemlet i 1957. Det ble imidlertid kun ervervet *tidsbegrensede* rettigheter til å ha kraftledningen stående frem til utgangen av 1980. For ordens skyld nevnes at det for kraftledningen Småbrekkevatn – Hodnaberg ble ervervet evigvarende rettigheter.

Bilag 4: Skjønn fra 1957

Som følge av endringer i kommunestrukturen i 1964 har også matrikkelnummereringen endret seg etter at kraftledningen ble etablert. Dagens gnr. 77 i Vaksdal kommune var tidligere gnr. 76 i Evanger herred.

Etter utløpet av 1980 ble kraftledningen stående uten formell skriftlig avtale noen år, selv om den var i full drift. Minnelige avtaler ble deretter inngått senere på 1980-tallet. Noen ble inngått i 1983, mens andre ble inngått i 1987. Grunneierne ble kompensert med avsavnsrenter for den foregående perioden. Også de minnelige avtalene som ble inngått på 1980-tallet ga imidlertid kun tidsbegrensede rettigheter til kraftledningen. Disse rettighetene utløp 1. juli 2007.

BKK kan ikke gjenfinne avtalene for eiendommen 77/2, men har funnet frem til erstatningsoppstillingen fra BKKs daværende advokatforbindelse. Denne bekrefter enighet om erstatningen for eiendommen.²

Bilag 5: Erstatningsoppstilling for blant annet 77/2

Det er uomtvistet at de formelle rettighetene til å ha kraftledningen stående utløp i 2007.

BKK hadde ved utløp av rettighetene i 2007 planer om å bygge nye 132 kV kraftledninger på strekkene Dale – Fosse, Fosse – Kaldestad og Kaldestad - Hodnaberg. Disse tiltakene ville erstattet behovet for de eksisterende 45 kV kraftledningene, herunder kraftledningen som er omfattet av nærværende søknad.

Dette ble også kommunisert til grunneierne, og det har vært en felles enighet mellom BKK og grunneierne om å avvente nye forhandlinger inntil det var besluttet om det skulle bli en ny 132 kV kraftledning, og hvilken trasé denne skulle følge. Bakgrunnen for denne enigheten var at partene anså det hensiktsmessig å gjennomføre et felles erstatningsoppgjør for både gammel og ny kraftledning samtidig, på det tidspunktet man visste hvor lenge den gamle kraftledningen ville bli stående.

Arbeidet med å sondere behovet for en 132 kV kraftledning drøydte ut i tid, og det var først i 2022 at det ble endelig avklart at det likevel ikke var behov for å bygge en ny 132 kV på strekningen.

² BKK har imidlertid funnet signerte avtaler for de fleste eiendommene fra denne perioden, og kan ved behov fremlegge en eller flere av disse som dokumentasjon på avtalenes utforming dersom det er ønskelig.

I den langsiktige nettløsningen for området vil det ikke være behov for en gjennomgående regionalnettsforbindelse fra Dale via Kaldestad og Hodnaberg til Voss. Eksisterende kraftledning er per i dag også en del av reserveforsyningen til Voss, men behovet for reserveforsyning bortfaller når nye forbindelser 132 kV Granvin – Bu – Klyve - Sima ferdigstilles.

Kraftledningen Fosse – Kaldestad er imidlertid nødvendig å beholde, permanent, for utmating av kraftproduksjonen fra Kaldestad kraftverk. Dette innebærer at eksisterende 45 kV kraftledning må bli stående og driftes videre.

Som en konsekvens av dette påstartet BKK arbeidet med å erverve de nødvendige privatrettslige rettigheter på permanent basis. Det nevnes også i denne sammenheng at det går en 22 kV kraftledning gjennom Bergsdalen, men denne har ikke kapasitet til å ta ut produsert kraft fra kraftverkene. Som vi kommer tilbake til under punkt 8, har BKK dessuten planer om å etablere transformering til 22 kV i både Fosse og Kaldestad for å bedre distribusjonsstrømforsyningen i Bergsdalen.

I tråd med vanlig praksis, og av hensyn til at kraftledningen skal stå på ubestemt tid, har det for BKK vært et kriterium i denne omgang å erverve evigvarende rettigheter til kraftledningen. Dette er nødvendig for en «samfunnsmessig rasjonell» drift av kraftnett i tråd med føringene i energiloven § 1-2.

Det er ikke samfunnsmessig rasjonelt å drive kraftledninger på midlertidige rettigheter, noe historien i nærværende sak er et eksempel på.

Videre har BKK allerede ervervet minnelige avtaler med de aller fleste berørte parter etter lengere tids forhandlinger. Avtalene gir BKK evigvarende rettigheter, og av hensyn til krav til likebehandling omsøkes derfor også evigvarende rettigheter over Eiendommen. Kravet til likebehandling følger av BKKs posisjon som monopolist, hvor BKK er underlagt regulatoriske krav til likebehandling i blant annet NEM-forskriften § 4-14 (1).

Det ville videre vært irrasjonelt om det ble gitt tidsbegrensede avtaler til kun én eiendom når rettighetene over øvrige eiendommer er ervervet evigvarende.

BKK har for øvrig ingen andre regionalnettsanlegg som ikke er sikret med stetsevarige rettigheter i dag.

Samtlige av de øvrige grunneierne er i forbindelse med de nye avtalene kompensert med avsavnsrenter helt tilbake til 2007, altså fra det tidspunktet de tidligere avtalene opphørte. Dette vil også kompenseres i et eventuelt skjønn overfor Grunneier.

Det er som nevnt kun én eiendom BKK ikke har ervervet de nødvendige rettigheter over. Det er denne som omfattes av nærværende søknad. I det følgende skal vi redegjøre nærmere for de rettigheter BKK omsøker over Eiendommen.

5 Beskrivelse av de omsøkte rettigheter over Eiendommen

BKK søker om rett til å ha stående og drifte eksisterende 45 kV luftledningsanlegg over Eiendommen med tilhørende nødvendige rettigheter. Med nødvendige rettigheter menes blant annet rett til å foreta fremtidig fornying og ombygging, inspeksjon, vedlikeholds- og reparasjonsarbeider, og graving/sprenging, som herved står i forbindelse med tiltaket, samt adkomst over eksisterende veier på eiendommen slik angitt i kart vedlagt som bilag 6 og i terrenget for øvrig.

Luftledningsanlegget har en lengde på ca. 382 meter over Eiendommen, herunder er det etablert to mastepunkter.

Av sikkerhetsmessige hensyn omsøkes et byggeforbudsbelte, som innebærer at det ikke uten BKKs samtykke kan oppføres bygg, innretninger eller lignende nærmere ledningen enn 14,5 meter, målt horisontalt og vinkelrett fra ledningens senterlinje, til nærmeste punkt på bygget. Dette er tilsvarende det byggeforbudsbeltet som har eksistert tidligere.

BKK omsøker videre rett til å ha et 30 meter bredt ryddebelte langs luftledningsanlegget, 15 meter målt horisontalt ut til hver side fra ledningens senterlinje. Dette er en utvidelse fra tidligere 21 meter bredt ryddebelte. Innenfor ryddebelte har BKK rett til å felle trær, samt kappe greiner, vekster og lignende, i den grad dette etter BKKs oppfatning er nødvendig for å holde vegetasjonen tilstrekkelig nede.

De omsøkte rettigheter er inntegnet i vedlagte kart:

Bilag 6: Kart som angir luftledningsanlegget over eiendommen 77/2 med tilhørende rettigheter

6 Alternative traséer / løsninger

Omsøkte trasé er den klart mest hensiktsmessige og samfunnsøkonomisk rasjonelle, ettersom det innebærer at eksisterende kraftledning beholdes og vedlikeholdes.

Alternativet ville vært å rive eksisterende kraftledning og bygge opp en helt ny kraftledning for å imøtekomme det eksisterende behovet for overføringskapasitet. En slik linje måtte også gått mellom de samme to kraftverkene Fosse og Kaldestad i Bergsdalen.

En alternativ trasé i Bergsdalen ville videre medført betydelige merkostnader, da bygging av ny kraftledning og rivning av den gamle kraftledningen medfører høyere investeringskostnader og langt mer anleggsarbeid enn å vedlikeholde den eksisterende ledningen. De samme eiendommene ville uansett ha blitt berørt, samtidig som det ville vært til større ulempe og et større arealinngrep for berørte grunneiere, ettersom det ville nødvendiggjort betydelige arbeider over deres eiendommer.

7 Forsøk på å oppnå en minnelig ordning

BKK har lagt ned et grundig arbeid i å forsøke å inngå minnelige avtaler med alle berørte parter av prosjektet.

Samtlige berørte grunneiere fikk tilsendt et informasjonsskriv 15. juni 2022. I informasjonsskrivet ble det redegjort for hvorfor det er behov for å beholde kraftledningen, herunder behovet for erverv av tidsuavgrensede rettigheter, utvidelse av ryddebelte og videre fremdrift med tanke på avtaleforhandlinger.

Bilag 7: Informasjonsskriv til grunneiere under 45 kV kraftledning Fosse – Kaldestad - Småbrekkevatn

Det ble deretter avholdt et grunneiermøte mandag 5. september 2022 på Bergsdalstunet i Bergsdalen, hvor BKK orienterte om bakgrunnen for at det ikke skal bygges ny kraftledning, om utviklingen i strømmettet, og om videre forhandlinger om inngåelse av avtaler for den eksisterende ledningen. Med på møtet var også grunneierkontakt og skogsakkyndig fra daværende Areal og Eiendom (senere Norconsult), som redegjorde for verdsettingsprinsippene. Grunneierne fikk anledning til å stille spørsmål.

Det ble avholdt befaringer 4.-6. september 2022 for taksering av berørte arealer. Grunneierne fikk anledning til å delta på befarung.

Det ble sendt ut avtaleforslag til berørte grunneiere i slutten av november 2022.

Bilag 8: Brev med avtaleforslag for rettigheter av 28. november 2022

Grunneierne responderte på dette fortløpende, og mange grunneiere signerte avtaler allerede høsten 2022 og vinteren 2023. De resterende grunneierne kontaktet senere advokat Skeie, og etter en del korrespondanse har samtlige grunneiere som berøres av kraftledningen, med unntak av Grunneier, signert minnelige avtaler.

Som en samlet tilbakemelding svarte BKK, med bistand fra Norconsult, adv. Skeie i et brev som adresserte de innspill og tilbakemeldinger som var innkommet.

Bilag 9: Brev fra BKK av 28. oktober 2024

Den dialogen som har vært med Grunneier viser tydelig at det ikke er utsikter til å komme til en minnelig løsning. Grunneier har gitt uttrykk for at hun ikke vil inngå avtale med BKK, og hun er varslet om at BKK kommer til å gå videre med ekspropriasjon.

Dette er tydelig kommunisert skriftlig tidlig i prosessen:

Bilag 10: E-post fra adv. Skeie av 22. mai 2024

Dette ble også bekreftet per telefon fra adv. Skeie til Håvard Høie i Norconsult 25. november 2024.

På denne bakgrunn må BKK søke om ekspropriasjon for å erverve de nødvendige rettigheter til kraftledningen for å kunne etterleve sine regulatoriske forpliktelser.

8 Beskrivelse av tiltakets fordeler og ulemper

Fremføring av elektrisk energi er samfunnskritisk infrastruktur, og fortsatt drift av kraftledningen i Bergsdalen er essensielt for kraftforsyningen i området.

Kraftledningen Fosse – Kaldestad benyttes i dag til utmating av kraft fra Kaldestad kraftverk, tidvis også Hodnaberg kraftverk. Fra Fosse føres kraften via 45 kV kraftledningen Fosse – Dale til Dale transformatorstasjon. Kraftledningen er nødvendig for utmatingen av kraftproduksjonen i dalen. I tillegg har kraftledningene en viktig funksjon som reserveforsyning til Voss (effekten flyter da på strekket Dale – Fosse – Kaldestad – Hodnaberg – Voss).

Kraftledningene Fosse – Kaldestad og Dale – Fosse fungerer også som reserveforsyning til Bane NORs omformerstasjon på Dale, som forsynes med 45 kV spenning.

Kraftledningenes betydning som reserveforsyning til Voss vil bortfalle når konsesjonsgitt ny 132 kV Granvin – Bu settes i drift i tillegg til konsesjonssøkt ny 132 kV Sima – Klyve – Bu (sistnevnte med Indre Hordaland Kraftnett som søker og tiltakshaver). En av kraftledningene ut fra Hodnaberg kan da sannsynligvis rives, mens den omsøkte forbindelsen Fosse – Kaldestad, samt Dale – Fosse vil være helt nødvendige å beholde av hensyn til kraftproduksjonen i Bergsdalen.

Som en del av nødvendig fornyelse og opprusting av distribusjonsnettet vurderer BKK å rive den gamle 22 kV ledningen fra Dale til Storefossen (nedenfor Fosse) og i stedet la innmating til distribusjonsnettet i Bergsdalen skje gjennom transformering i hhv. Fosse og Kaldestad kraftverk. Den planlagte transformeringen vil bedre strømforsyningen i Bergsdalen og gi en mindre sårbar forsyning. Samtidig unngås reinvestering i 22 kV ledningen Dale – Storefossen, som er fra ca. 1930 og som går gjennom et

svært bratt og krevende terreng. Denne løsningen styrker også behovet for å beholde 45 kV ledningen for å beholde redundant forsyning i distribusjonsnettet.

Samfunnets interesse i forsyningssikkerhet og tilgangen på elektrisitet er svært tungtveiende argumenter for det omsøkte tiltaket.

Det kan i denne forbindelse legges til at eieren av Fosse og Kaldestad kraftverk, Eviny Fornybar, våren 2025 har lansert planer om et nytt og større kraftverk, Dalegarden kraftverk, som skal benytte vann fra eksisterende reguleringsmagasin Hamlagrø, som også Kaldestad og Fosse kraftverk får vann fra.

Før sommerferien i 2025 var BKK i møte med Eviny Fornybar for å avklare hva en eventuell gjennomføring av planene vil ha å si for de eksisterende kraftverkene i Bergsdalen og dermed behovet for 45 kV forbindelsen som er omfattet av søknaden.

Eviny Fornybar er klar på at vannet uansett sendes nedover Bergsdalen og at også en del av vannet som går i kraftverkene på Kaldestad og Fosse, kommer fra sideelver og bekker, slik at det vil være produksjon i disse kraftverkene selv om det nye Dalegarden kraftverk skulle bli bygget.

Eviny Fornybar opplyser videre at installert effekt vil forbli uendret. BKK må følgelig opprettholde kraftledningen selv om nytt kraftverk skulle bli bygget. For ordens skyld legges til at det eventuelle nye kraftverket Dalegarden kraftverk vil bli liggende nede ved fjorden, og utmating fra dette vil skje direkte til en av transformatorstasjonene på Dale, mest sannsynlig nye Dalekvam 420 kV transformatorstasjon. Det nye kraftverket vil således ikke skape behov for bygging av ny ledning i Bergsdalen.

På den andre siden fremstår ulempene ved tiltaket å være minimale. Kraftledningen har eksistert siden 1950-tallet, og berørte parter har allerede tilpasset seg kraftledningen og dens båndlegging. Dagens situasjon vil således ikke endres, foruten et noe utvidet ryddebelte. Videre er det primært utmark og skogsområder som berøres på Eiendommen.

Vilkårene for ekspropriasjon etter orl. § 2 (1) nr. 19 er etter dette oppfylt, ettersom det i mangel på minnelige avtaler er nødvendig å ekspropriere de nødvendige rettigheter til kraftlinjeformål. Interesseavveiningen etter § 2 (2) er videre oppfylt, ettersom inngrepet «*tvillaust er til meir gagn enn skade*», ref. redegjørelsen over.

9 Søknad om forhåndstiltredelse

I medhold av oreigningsloven § 25 søkes det samtidig om forhåndstiltredelse, slik at nødvendige vedlikeholdsarbeider for fortsatt drift av kraftledningen kan påbegynnes før skjønn er avholdt.

BKKs behov for forhåndstiltredelse skyldes at det er behov for vedlikeholdsarbeid på kraftledningen som ikke kan utføres før de nødvendige rettigheter er sikret.

I tråd med vanlig praksis bes det om at Grunneier gis anledning til å uttale seg til søknaden om forhåndstiltredelse sammen med søknaden om ekspropriasjon. Deretter vil søknaden om forhåndstiltredelse realitetsbehandles av NVE når skjønn er begjært.

10 Ikke utsettende virkning

I medhold av oreigningsloven § 5 annet ledd søkes det om at NVE fastsetter at en eventuell klage over ekspropriasjonsvedtaket ikke skal gi ekspropriasjonsvedtaket utsettende virkning.

11 Avslutning

NVE bes om å fatte et vedtak som gir BKK de omsøkte rettigheter.

BKK og undertegnede er villig til å supplere søknaden ved behov, både med hensyn til generelle opplysninger og dokumentasjon. BKK er også på kort varsel villig til å møte NVE, herunder stille til befaring hvis ønskelig.

Med vennlig hilsen
Simonsen Vogt Wiig

Torstein Eivindstad
Advokat
tei@svw.no